Št. 11. V Gorici, dne 8. februvarja 1898. **Tečaj XXVIII.**

Izhaja dvakrat na teden v štirih izdanjih, in sicer: vsak **torek** in **petek,** izdaja za **Gorico** opoldne, izdaja za **deželo** pa ob 4. uri popoldne, in stane z **„Gospodarskim Listom“** in s kako drugo uredniško izredno prilogo vred po pošti prejemana ali v Gorici na dom pošiljana:

Vse leto . . . . . gld. 6·—
pol leta . . . . . » 3·—
četrt leta . . . . . » 1·50
Posamične številke stanejo 6 kr.

Naročnino sprejema upravništvo v Gosposki ulici štv. 9 v Gorici v «Goriški Tiskarni» A. Gabršček vsak dan od 8. ure zjutraj do 6. zvečer; ob nedeljah pa od 9. do 12. ure. **Na naročila brez doposlane naročnine se ne oziramo.**

„PRIMOREC“ izhaja neodvisno od «Soče» trikrat mesečno in stane vse leto gld. 1·20.

«Soča» in «Primorec» se prodajata v Gorici v tobakarni Schwarz v Šolski ulici in Jellersitz v Nunski ulici; — v Trstu v tobakarni Lavrenčič na trgu della Caserma in Pipan v ulici Ponte della Fabbra.

SOČA

(Izdaja za deželo).

Uredništvo in odpravništvo
se nahaja v Gosposki ulici št. 9 v Gorici v II. nadstr. zadej. — Urednik sprejemlje stranke vsak dan od 11. do 12. ure predpoldne.

Dopisi naj se pošiljajo le uredništvu.

Naročnina, reklamacije in druge reči, katere ne spadajo v delokrog uredništva, naj se pošiljajo **le upravništvu.**

Neplačanih pisem ne sprejemlje ne uredništvo ne upravništvo.

Oglasi in poslanice
se računijo po petit-vrstah, če tiskano 1-krat 8 kr., 2-krat 7 kr., 3-krat 6 kr. vsaka vrsta. Večkrat po pogodbi. — Večje črke po prostoru.

Naročnino in oglase je plačati loco Gorica.

„Goriška Tiskarna“ A. Gabršček tiska in zalaga razen «Soče» in «Primorca» še **„Slovansko knjižnico“,** katera izhaja mesečno v snopičih obsežnih 5 do 6 pol ter stane vseletno 1 gld. 80 kr. — Oglasi v «Slov. knjižnici» se računijo po 20 kr. petit-vrstica.

Odgovorni urednik in izdajatelj Fran Strel v Gorici. »»»» Bog in narod! «««« «Gor. Tiskarna» A. Gabršček (odgov. J. Krmpotić) tiska in zal.

Obravnava
Budin-‚Corriere‘-‚Sentinella‘
na Dunaju.

(Konec).

Predsednik: Pokličite pričo Segatti. (Deček kakih 14 let star).

Sluga: Segatti vstopite! (Ne zahteva se prisega).

Preds.: Segatti, kaj ste slišali v sakristiji cerkve sv. Antona.

Segatti: Budin je kričal, hudoval se je nad g. Nanutom, ker je italijanski propovedoval.

Preds.: Kaj je rekel?

Segatti: Ne spominjam se. Šel sem iz sakristije. Čakal sem pred cerkvijo in potem sem šel domov. Povedal sem starišem, kar sem videl in slišal. Stariši so bili žalostni.

Preds.: Pokličite pričo Hausnerja.

Sluga: Gospod Hausner, prosim vstopite! (G. Ivan Hausner, posestnik in trgovec v Gorici, prisežo, govori nemški).

Preds.: Gospod Hausner, prosim vas, povejte nam, kaj je bilo pri sv. Antonu!

Hausner: Jaz in g. Gabršček sva bila v sakristiji pri sv. maši. Po evangelju je g. Nanut propovedoval italijanski. G. Gabršček vzame klobuk in greven. Jaz pa sem ostal tam. Med pridigo je prišel gosp. Budin. Stopil je h cerkvenika in je na tihem ž njim govoril tri ali štiri besede.

Preds.: Ali ste slišal, kaj je govoril?

Hausner: Ne. Bil sem zraven, najbližji od vseh, pa nisem nič slišal, ker je g. Budin tako tiho govoril, da gani mogel nikdo razumeti. Gospod Budin je pokleknil na pokleknik, kjer je klečal do konca sv. maše. Kaj je potem bilo, ne vem, ker sem šel domov.

Preds.: Ali je bil jezen g. Budin?

Hausner: Ne. Morda je bil, pa jaz nisem opazil.

Stanič: Ali je bilo vse mirno, tiho v sakristiji?

Hausner: Da. Nikdo se ni mogel pritožiti, da je bilo obnašanje g. Budina surovo. Gospod Budin ni nikogar motil. Molil je ves čas na pokleknik.

Stanič: Vi stanujete v Gosposki ulici, ste trgovec in kot tak pridete v dotiko z mnogimi ljudmi, kaj se je govorilo po mestu o tem dogodku?

Hausner: Govorili so mnogo. Vse so pretravali.

Stanič: Ali imajo radi Slovenci g. Budina?

Hausner: Kaj pa da! Vsi ga imamo radi, ker je z vsemi prijazen.

Stanič: Ali ste že prej poznali g. Budina?

Hausner: Poznam ga, odkar je duhovnik. Bil je v Mirnu za kaplana. Jaz sem bil župan. Vsi smo ga spoštovali. Sosebno otroci so ga ljubili.

Stanič: Ali ga tudi Italijani ljubijo?

Hausner: Jaz mislim, da ne! (Vse se smeje).

Predsednik da besedo g. Budinu, da se presliši kot priča. (G. Budin prisže. Govori nemški): Dne 6. septembra po blagoslovu sem šel na sprehod proti pokopališča. Na Katarinjevem trgu me pozdravi 12-letni deček, M. Volk, učenec naše zasebne ljudske šole «Sloga»: Hvaljen bodi J. Kr.! Vekomaj. Amen!

Kam pa greš? V Solkan. Ali si bil pri sv. maši? Dà. Zakaj nisi prišel danes k krščanskemu nauku? Ni še dovolj, da si spodobno in pobožno pri cerkvi sv. maši, tudi božjo besedo moraš poslušati ob nedeljah in zapovedanih praznikih. Ali se nisma tako učil? On: Dà, gospod, pa danes sem bil pri pridigi.

Kje? — Pri sv. Antonu. — Kdo je propovedoval? — On: Majhen gospod. Ne vem, kako se piše. Pravijo mu «quel dei tre amici».

Deček se je na to smejal.

Jaz vprašam: Kaj vam je povedal? — On odgovori: Nisem ga prav razumel. Le-to sem si zapomnil, da je oznanil molitev za dež. Jaz se začudim: Za dež!? On: Da, za dež je oznanil. Tudi ljudem se je čudno zdelo. Nekteri so se smejali. — Jaz na to: Gospoda niste razumeli. V kakem jeziku je govoril? On: V italijanskem. Jaz: Kaj pa pravijo temu ljudje? On: Nevem. — Deček je šel v Solkan k svoji teti, jaz pa proti pokopališču. Na tej poti me doteče pometač Urbančič. Najin pogovor povem kasneje.

Dne 10. sept. sem bil v cerkvi sv. Antona. Cerkev sv. Antona je nanteč podružnica župnijske cerkve sv. Ignacija, kjer sem služboval kot duhovni pomočnik 2 leti in pol. Če smo pravideli kakega bolnika v bližini imenovane podružnice, nismo hodili po «Najsvetejše» v župnijsko cerkev, ampak v cerkev svetega Antona, ki ima svojega cerkvenika imenom «Pio». Tega cerkvenika sem vprašal, ali imajo res blagoslov za dež? — On odgovori: Ne. Nimamo še blagoslova, jutri bo. G. Nanut je tako oznanil. O, kako blaga duša, nadaljuje cerkvenik, je g. Janez (hotel je reči Nanut — ime mu je namreč Janez). Rad bi imel blagoslov vsaki dan, rad bi tudi spovedaval in propovedaval, pa se še boji. Je boječ gospod, pa dober. — «Rad silno rad bi propovedoval, pa se boji. Ali do sedaj še ni?» vprašal sem cerkvenika. — Ne, gospod kaplan, odgovori cerkvenik. Dne 12. sept. sem šel po opravkih v centralno semenišče. Na poti me ustavi organist Komel rekoč: Kako je to, da propoveduje gosp. Nanut pri sv. Antonu? Ali bo vedno propoved med mašo? Ljudje in jaz še posebno smo nejevoljni, da se upeljujejo take novosti. In med mašo propoved in v italijanskem jeziku? Kaj pa delate? In veste, kaj pravi Nanut? — Kaj? — Da jaz ne znam orgljati. Ono bo mene učilo!? Že 40 let in še več orgljana, a še nikdo mi ni rekel, da ne znam. In veste, kaj še pravi? Da bo ono učilo cerkveno petje. Jutri pojdem h župniku in mu vse povem, tako je govoril g. Komel. Še tistega dne sem šel h g. župniku Wolfu. Povedal em mu, kar sem slišal od dečka Volka na Katarinjevem trgu in od gosp. Komela. — Kaj, g. Nanut propovedujejo pri sv. Antonu, vpraša začudeno nevoljno g. župnik? Tako sem slišal, bi je moj odgovor. Ali mu niste vi dovolili? Jaz? Niti ne vem, da mašuje pri sv. Antonu. — Te! propoveduje in sicer med mašo po evangelju. Ni mogoče!?

Ta človek ni pri pameti, je norec, naj dela, kar hoče, ž njim se ne bom pogovarl. Ni tako, gosp. župnik! Prepovedati mu morate, ker ljudje se jezijo in pohujšujejo nad Nanutom. — «Sedaj ga ne grem iskat, pustite me v miru,» odgovoril mi je. Pozdravil sem g. župnika. Šel sem v cerkev v spovednico. — Drugi dan 13. sept. sem šel po 9 uri h sv. Antonu. Radovedno sem bil, prepričati sem se hotel, ali res g. Nanut propoveduje. Da sem bil radovedan, ni čudo. Ljudje so pravili, da g. Nanut propovedujejo. Cerkvenik sv. Antona je zanikaval. G. župnik ni vedel, da tam g. Nanut maševajo. Dovolil mu ni propovedovati. Z Nanutom da ni govoril o propovedi itd. Opravičena je bila torej moja radovednost. Nisem pa šel h sv. Antonu, da bi morda ustavil Nanutovo propoved. Ko sem prišel do cerkve, sem slišal govoriti g. Nanuta, stopil sem v sakristijo. Kaj je? vprašam na tihem cerkvenika. Propoved je! Stavil sem to vprašanje cerkveniku (dasi sem dobro vedel, da Nanut propovedujejo zato, ker ni govoril resnice dne 10. sept. — Da, propoved je, in vi ste rekli, da g. Nanut ne propovedujejo. Recite g. Nanutu, naj konča in naj nehaljuje z mašo. Drugega nisem govoril in tudi nisem slišal cerkvenika, da bi šel pred oltar in ustavil Nanutov govor. Pokleknil sem na pokleknik in molil. Po maši je bil blagoslov. Počakal sem. Ker mi je g. Komel pravil, da je Nanutov blagoslov silno dolg, tako, da se ljud, navedičajo klečati. In res. Gledal sem na uro. Zvonilo je 63 sekund. In to ni malenkost. Po blagoslovu so ljudje odšli iz sakristije. Medtem pristopa možko g. Nanut v svojem ornatu. Zaprl sem vrata zaradi prepiha. — Kot bi trenil, sleče se je g. Nanut. Že je stal za menoj, umivajo si roki. Obrnem se in ga čisto mirno, da ne rečem prijazno, nagovorim tako-le:

«Gospod Janez, vi delate razpor v naši župniji!» On: Zakaj, zakaj, zakaj?

«Zato, ker govorite med mašo, ljudje niso zadovoljni, godrnjajo. — On: Če tako, ne bom več govoril.

Zakaj ne? Propovedujte pred ali po maši in ne med mašo. Seveda morate vprašati g. župnika, da vam dovoli. Ni prav, da govorite italijanski, govorite furlanski. Prav za prav, če hočemo biti pravični vsaj mi duhovni, govoriti bi moral slovenski, ker tukaj je brez dvoma največ Slovencev. — On: Dosti, dosti, ne bom govoril ne italijanski ne furlanski. Poda mi roko. Pokleknem na pokleknik in hitro zopet ustane rekoč: «Tu je kuracija. Čas bi bil, da bi se te neredenosti odpravile». — «Govorite z g. župnikom, on je gospodar.» je bil moj odgovor.

Preds.: Kdo vas je poslal k sv. Antonu? Ali ste bili pooblaščeni?

Budin: Povedal sem, da me je gnala radovednost. Nisem šel k sv. Antonu, da bi g. Nanuta motil, da bi mu nepovedal govoriti. Kar sem mu rekel, rekel sem mu kot prijatelj.

Preds.: Ali niste pozneje govorili z g. Nanutom?

Budin: Dà, g. predsednik.

Preds.: Povejte, prosim, kaj ste govorili?

Budin: Dva dni po dogodkih pri sv. Antonu sem zvedel, da piše o meni «Corriere». — Za to se nisem zmenil. Ljudje so me čudno gledali. Mnogi so me ustavljali na poti: Za voljo božjo, kaj ste storili?! Ali je res, da ste tepli g. Nanuta, da ste ga vrgli izprod oltarja? — Začetka sem mislil, da se šalijo, a končno sem se prepričal, da ni temu tako. Šel sem k g. Nanutu v sredo zjutraj ob 11. uri. Ni ga bilo doma. Popoldne ob 5. uri sem ga našel. — Tudi takrat se nisva prepirala. Vprašal sem ga, ali je res, kar ljudje govorijo. Kaj govorijo? Privijo, da sem vas tepel. — Tepel me niste, pa surovo ste se obnašal? — Pa kako? Ali se ne spominjate, da sva si podala roki, da ste mi bili celo hvaležni, ker sem vas opozoril, da ljudje radi vaše propovedi godrnjajo? — Zakaj pa ste rekli, da ne smem propovedovati italijanski? Tega nisem rekel. — Rekel ste, rekel. — Jaz zopet: Kaj pa piše «Corriere». — On: Vse, kar piše, je resnica. — Jaz: Torej ste vi pisali v «Corr.» — On: Jaz ne. Kdo pa vas je poslal k sv. Antonu, vi ste krivi, da ne bom več propovedoval italijanski.

Jaz: Saj tudi nimate pravice, g. Nanut. Vi ste hotel samoobdastno upeljati italijansko propoved. Ali ne veste, kaj pravi sv. pismo: Kdor pride v hišo skozi okno in ne skozi vrata, je tat, umorivec. — On: Kaj, jaz sem tat, jaz umorivec, je upil g. Nanut. Vstal sem, pozdravil ga in odšel. Drugi dan sem čital «Corr.» — Šel sem naravnost h Prevzvišenemu knezonadškofu v Zorzu. Povedal sem mu vse. Če ste nedolžni, tožite, bilo so zadnje besede Prevzvišenega.

Stanič: Ali je bil takrat g. Nanut duhovni pomočnik sv. Ignacija?

Budin: Ne.

Stanič: Kdo ga je naprosil opravljati cerkvena opravila pri sv. Antonu?

Budin: Cerkvenik Pio in ne g. Bajc, kakor pravi g. Nanut.

Stanič: Nanut ni imel torej dovoljenja od g. župnika.

Budin: Ne!

(Obravnava se pretrga za pet minut, ker še ni bila došla priča g. Gabršček).

Priča Andrej Gabršček pripoveduje po navadnem uvodu:

Odkar smo dobili v Gorici župana g. dr. Karola Venutija, je pričelo sistematično preganjanje Slovencev na vsej črti, od duhovnika do uličnega pometača. — Od lahonskega časopisja je bil sprožen in od mestnega zastopa pa sprejet načrt, da noben župnik v Gorici ne sme biti več Slovenec, iz cerkva pa treba pregnati slovenske propovedi in petje. (Omenja slučaj v Podturnu, kjer je novi župnik dr. Baubela opustil slov. propoved in petje.) — Druga cerkev je prišla na vrsto — sv. Antona, o kateri je govorjenje v tej pravdi. Tudi tu se je hotelo s silo pregnati slov. petje, slov. knjige so bile ukradene s kora, kar je dalo povod kazenski pravdi. Slov. petje se je moglo zopet uvesti le vsled umešavanja policije in odločnega koraka od strani merodajne cerkvene oblasti.

Omeniti moram, da vsled takega sistematičnega preganjanja slov. življa je postalo naše ljudstvo jako občutljivo (das nationale Feingefühl ist sehr gespannt.) — Tako so prišli v prvih dneh septembra l. 1896. razni meščani k meni povedat, da v cerkvi sv. Antona se srdi maše laški propovedniče, kar je novotarija z očividnim namenom, zopet udariti po Slovencih. Videl sem, da je bilo naše ljudstvo jako razdraženo. — V nedeljo 13. sept. sem šel tudi jaz k sv. maši ob 9. uri, kakor sem po navadi hodil, da bom sam slišal laško propoved. — In res, g. Nanut je po evangelju začel propovedovati, in sicer v jeziku, kateri se v Gorici ne govori in ga razumne le omikani del prebivalstva, ker pri nas se navadno govori slovenski ali furlanski, italijanska toskanščina pa ne! — Ko sem to slišal, sem vzel klobuk in šel tiho ven naravnost k g. dr. držav. poslancu in dežel. glavarja namestniku g. dr. Antonu Gregorčiču, ki je bil prej upravitelj cerkve sv. Antona. Povedal sem mu o vsem in on je dejal, da bo treba nekaj storiti v pomirjenje našega meščanstva. — Jaz g. Budina nisem videl, ko je šel v cerkev. Kaj se je godilo v cerkvi, torej nisem videl.

Dr. Kopp: Kaj imenujete vi «naše prebivalstvo»?

Gabršček: V prvi vrsti Slovence, pa tudi Italijane, kajti tudi zaslugi so g. B. spoštovali.

Stanič: Ali ji res, da obiskujejo cerkev sv. Ant. samo ali po večini Italijani?

Gabršček: Jaz živim v onem delu mesta in sem hodil navadno v cerkev sv. Antona. Reči moram torej iz svojega spoznanja, da večina obiskovalcev cerkve sv. Antona so Slovenci!

Stanič: Kaj se je govorilo po mestu vsled dogodkov pri sv. Antonu?

Gabršček: Raznašale so se pretirane, lažnjive govorice, to pa z zlobnim namenom . . .

Stanič: Ali spoštujejo meščani g. Budina?

Gabršček: Jaz nisem imel z g. B. nikakih zvez. Slišal pa sem od starišev, da so ga jako hvalili, češ: Takega gospoda smo potrebovali. (Pripoveduje o skrbi g. B. za slov. mladino, skupne izlete v okolico itd.)

Stanič: Kdo ni bil ž njim zadovoljen?

Gabršček: Teh je le peščica, a so vedno isti hujskači, kakor Braidotti, Ongaro, Vida . . . Ti so povsod zraven, kedar gre proti Slovencem . . . itd.

Pride pometač Urbančič.

Preds.: Ali govorite nemški?

Urbančič: Ne! Niks taič, niks slovenski, italijeniš, frivolanis! (Smeh!)

S pomočjo tolmača so porotniki izvedeli: da Urbančič je 37 let star, oženjen, rojen v Dolenjah (?) v Brdih, uličnemu pometač.

Preds: Ali je res, da vam je g. Budim žugal s peklom, pogubljenjem, če ne vpišete svojih otrok v slovensko šolo «Sloge»?

Urb.: Sior sì!

Preds.: Povejte, kaj vam je rekel g. Budin?

Urb.: Nedeljo popoldne sem šel na pokopališče. Srečal sem ka a Budina. Budin me je pozdravil. Kadil sem smo...o. Budin se je čudil, ko sem kadil in bil lepo oblečen. Uprašal me je, ali sem oženjen, ali imam otroke. Tu je moja žena in moj otrok, odgovoril sem jaz.

Kako je ime vaši deklici?, upraša me Budin, Marija ji je ime.

«Ne, Marija ne, Marija je italijansko ime. Mica, Micika je slovensko. Kaj ne, da si Micika in ne Marija?» Tako je govoril jasno Budin in potem je rekel, da me zemlja ven vrže, če ne vpišem Micike v slo-

---

— 11 —

BEN-HUR.

Roman iz časov Kristusovih.

ANGLEŠKI SPISAL LUDVIK WALLACE.

Poslov. Podravski.

PRVA KNJIGA.

(Dalje).

XII.

Modrijani najdejo Dete.

Solnce je že osvetljevalo griče, obkoljujoče Betlehem, dolino pa je še zakrivala senca.

Stražnik na strehi starega „khana“ je zagledal veliko luč, pomikajočo se proti gostilnici. Iz početka si je mislil, da nese kdo bakljo, toda luč je postajala čimdalje večja. Bila je to zvezda.

Prestrašen, jel je kričati. Ljudje so vreli skupaj na streho. Med tem se je svetloba čimdalje bolj bližala, — skale, drevesa in cesta so se lesketale kakor v žarkih; največji pród svetlobe je padal na votlino, v kateri je bilo Dete.

Uprav v tem hipu dospejo k vratom gostilnice trije modri.

Prestrašen stražnik jim odpre vrata.

„Ali je to Betlehem?“ vprašajo ga.

„Ne, to je gostilnica; mesto leži dalje“.

„Ali nimate tukaj novorojenega Deteta?“ Ljudje se začudeni pogledajo.

„Da, da!“ zakličejo.

„Pokažite nam k njemu“, reče Grk.

„Pokažite nam urno!“ zakliče Baltazar, — „kajti videli smo Njegovo zvezdo, evo ono, ki sveti sedaj nad to hišo, ker pridemo se Mu poklonit“.

Indijan sklene roki kakor k molitvi.

„A vedite vsi, da se je rodil pravi Bog. Našli smo Orešenika, blagoslovljeni sredi vseh ljudij na zemlji. Pojdimo, da ga počastimo“.

Novica o prihodu modrijanov iz daljnih krajev se je po bliskovo raznesla po vsej gostilnici. Ljudje so se drenjali, da jih zagledajo.

Tolpa je šla za njimi v votlino. Čim bolj so se ji bližali, tem bolj se je lesketala zvezda, toda ko so stali pri vratih, je svitloba jela ugaševati, in ko so stopili v votlino, je zginila popolnoma.

Sredi ónih, ki so to videli, je nastalo prepričanje, da med popotniki, Detetom in to leskečo prikaznijo tiči nekaka nadprirodna vez.

V votlini je brlela svetilnica, tako, da so mogli spoznati Mater z ležečim ji Detetom na kolenih.

„Ali si ti mati tega Deteta?“ vpraša Baltazar.

In Ta, ki je premišljevala o vsem, kar se je tikalo Njenega božjega Sina ter si zapisovala to globoko v svoje srce, nesla Ga je k luči, govoreč:

„Tako je, to je moj Sin!“

In padli so na kolena ter mu skazali čast, kakor Bogu.

Na to so odprli svoje zaklade ter Mu darovali darove: zlata, kadila in mire, kajti verjeli so trdno, da je to Odrešenik, katerega so iskali potujé iz daljnih krajev.

(Konec prve knjige).

DRUGA KNJIGA.

I.

Jeruzalem pod rimsko vlado.

Pomaknimo se sedaj za dvajset let naprej k začetku vladanja Valerija Gratusa, četrtega namestnika Judeje. Med tem časom so se zgodile tu različne promene, zlasti v političnem oziru.

Čez jedno leto po rojstvu Kristusovem je Herod umrl, in sicer na tako žalosten način, da je krščanski svet opravičen trditi, da ga je dosegla jeza božja.

Kakor vsi veliki vladarji, je tudi on — rimski nadvladi na kljub — goreče hrepenel postati ustanovnik dinastije. Radi tega je v svoji oporoki razdelil svoje kraljestvo med svoje tri sinove: Antipa, Filipa in Arheleja. Ta poslednji bi imel po očetu podedovati krono.

Oporoka je bila poslana cesarju Avgustu, kateri jo je tudi potrdil z jedno samo izjemo, namreč, da se Arhelej ne sme poprej imenovati kralj, dokler ne skaže cesarju svoje udanosti in svojih zmožnostij. Pač pa mu je cesar podelil naslov „etnarha“ s pravico: vladati v Judeji devet let.

Toda Herodov sin, slab in razuzdan, ni znal nadvladati puntarjev, ki so se prikazovali sredi židovskega ljudstva, in po preteku devetih let ga je poslal cesar v prognanstvo v Galijo, Judejo pa je spremenil v rimsko pokrajino ter jo priklopil k Siriji.

In tako, namesto lastnega kralja, vladajočega po kraljevo v palači, sezidani po Herodu na gori Sijon, je prišlo mesto pod vlado prokuratorja, ki je občeval z rimskim dvorom s posredovanjem legata Sirije, bivajočega v Antijohiji. In da je bila pokora še večja, ni bil za prestolnico naznačen Jeruzalem, marveč Cezareja. A največja sramota za žide je bila ta, da je bila zasmehovana Samarija združena z Judejo v jedno deželo.

vensko šolo. Rekel je tudi, da jo bo peljal za roko v šolo in na Sv. Goro.

Preds.: Ali vam je obljubil kako plačilo?

Urbančič: 20 ali 30 gld. na mesec.

Dr. Kopp: Povejte, ali vas ni nekdo odvračal od pričanja?

Urbančič: Soboto je bil pri meni neki gospod. Rekel je: nikar ne hodite na Dunaj pričat. Gorje Vam! Farje pustite pri miru! Ž duhovniki ne občujte!

Preds.: Kaj pravi?

Dr. Priester: Nekdo je bil pri Urbančiču in mu svetoval, naj nikar ne hodi na Dunaj pričat, naj se ne meša z duhovniki.

Dr. Stanič: Kdo je bil pri njem?

Urban.: Nekdo, ki stanejo v Getu: ga poznam le po obrazu, pa ne vem, kako se imenuje: (Vse se smeje. Stanič ostro zavrne to — spletkarenje. Pravi, da bi on znal še vse kaj drugega povedati, ako se hočemo spustiti na tako polje).

Preds.: Kar pravi Urbančič — ne spada h obravnavi, je brez pomena. (Na daljna vprašanja dra. Staniča smo izvedeli, da Urbančič je Slovenec, da je bil v slovenskem jeziku poučen v krščanskem nauku, da se je naučil furlanski šele v Ločniku in v Gorici, kjer je odvisen od magistrata radi službe).

(Urbančič odstopi, g. Nanut mu pokaže sedež).

Preds.: Pokličite pričo Urbančič!

(Urbančič, visoka, suha priprosta žena, vstopi. Bleda je, prestrašena).

Preds.: Govorite nemški?

Urb.: Ne, italijanski.

Dr. Stanič: Kje ste rojena?

Urb.: V Volčah.

Dr. Priester ji stavi navadna vprašanja.

Preds.: Ali je gosp. Budin tudi vam žugal z večnim pogubljenjem, če ne vpišete otroka v slovensko šolo?

Urb.: Jaz in moj mož sva šla nedeljo popoldne sprehajat se. Pri pokopališču naju ustavi gosp. Budin. Obljubil je mojemu možu, da bo on skrbel za naju, če vpiševa deklico v slovensko šolo, ako bi zaradi tega moj mož zgubil službo.

Preds.: Je rekel, da boste pogubljena?

Urb.: Je rekel, da zemlja raju ne bo držala v sebi, da naju vrže ven . . .

Dr. Stanič: Povejte mi, jeli je tam, kjer ste vi rojena, le en sam Italijan?

Urb.: Zdi se mi, da so sami Slovenci!

Dr. Stanič: Ali ste vi Slovenka?

Urb.: Da!

Dr. Stanič: Kako govorite doma?

Urb.: Slovenski in italijanski

Dr. Stanič: Kako govorite z deklico?

Urb.: Slovenski.

Dr. Stanič: In z možem?

Urb.: Tudi slovenski!

Dr. Stanič: Zna moliti vaše hčerka?

Urb.: Malo zna!

Dr. Stanič: V kakem jeziku moli?

Urb.: Italijanski!

Dr. Stanič: Veste, kaj slabega o g. Budinu?

Urb.: Ne!

Dr. Stanič: Spoštujete g. Budina kot človeka in duhovnika?

Urb.: Da!

Budin: Ali se ne spominjate, da ste vi sama povedala, ne da bi vas bil jaz vprašal, da obiskuje vaša deklica italijansko šolo? Niste rekla: «Rada bi vpisala deklico v slovensko šolo, a če to storim, zgubi moj mož službo?»

Urb.: (Molči).

Preds.: Urbančič, odstopite! Sluga, pokličite pričo Padovan!

Padovan (36 let star, oženjen, kmet) odgovarja na navadna vprašanja in poten prisežе.

Preds.: Je tudi vas sišil g. Budin, da morate otroke vpisati v slovensko šolo?

Padovan: Da, gospod!

Preds.: Povejte, kaj je govoril g. Budin?

Padovan: Popoldne v noč je prišel g. kaplan Budin v mojo hišo. Prosil me je, naj vpišem svoje otroke v «Slogo».

Preds.: Je tudi vam žugal s pogubljenem?

Padovan: Ne, gospod! Spremil sem g. Budina do prvih hiš. Bal se je, da ne bi ga Italijani napadli. Med potom mi je obljubil, da bo on skrbel za me in družino, če bi me moj gospodar odslovil. Moramo gledati za kruh.

Dr. Stanič: Ali ste Slovenec?

Padovan: Da, gospod!

Dr. Stanič: Vaša žena?

Padovan: Slovenka!

Dr. Stanič: Kako govorite z otroci?

Padovan: Furlanski!

Priča Rozalija Humar ne prisežе.

Preds.: Ste bila 6. sept. v cerkvi sv. Ignacija?

Humar: Da, gospod!

Preds.: Kaj je propovedoval g. Budin? Ali je omenil kako šolo?

Humar: G. Budin je vedno lepo propovedoval. Nobene šole ni omenil! Rekel je: Stariši, vpišite svoje otroke v take šole, v kterih se podučuje v jeziku, ki ga vi sami govorite, tako otroci nič ne zamudijo.

Preds.: Ali ni omenil slovenske šole «Sloga?»

Humar: Ne, gospod!

Preds.: Ali ni rekel, da bodo stariši pogubljeni, če ne vpišejo svojih otrok v «Slogo».

Humar: Ne, gospod!

Priča Valenščik Katarina, bivša sobarica, ni prišla na Dunaj, a potrjuje pismeno, kar Rozalija Humar.

Preds.: G. zasebnemu tožitelju dam besedo.

Budin: Veleslavni sodni dvor! Kar sem pričakoval, zgodilo se je. Nasprotne priče niso povedale, kar bi bile morale povedati. Kar so govorile, je deloma neresnično, deloma pretirano. Dovolite mi, da pojasnim vse dogodke! — Dne 6. sept. sem šel se sprehajat proti pokopališču. Doteče me pometač Urbančič. Pozdravi me in gre dalje. Zginol mi je izpred oči, a zopet me doteče in pozdravi. «Kam greste tako hitro, kje ste bil?» — Grem na britof. — «Danes ste pa lepo oblečeni! Tudi kadite?! Imate veliko plačo?» — Petnajst gold. na mesec! — «In s tem živite?!» — Kake tri gold. dobim za smeti in žena tudi kaj prisluži. — «Tako! Ste oženjen?» — Dà! Tu, glejte je moja žena. — «In to vaša deklica?» — Dà! — «Poljubi gospodu roko», de žena.— «Tako je lepo. Pridna si. Hodiš v šolo?» sem jo vprašal. Deklica molči. «Ali ne zna govoriti?» — O, da! — odgovorita mož in žena enoglasno, — pa je sramežljiva. «Hodi v šolo?» — Da! «Kam?» — Ne hodi v kranjsko, hodi v italijansko šolo! — odgovori mati. Mož zardi, obrne se v stran. — «Zakaj pa pošiljate deklico v italijansko šolo?» — Moj mož ne dovoli. Pravi, da ga zapodijo iz službe, če bo pošiljal otroka v slovensko šolo. — «To ni prav! Znaš moliti?», vprašam deklico. — Nič ne zna, de mati. — «Kako bo znala, če ne razume jezika, v katerem se podučuje!» — Prav pravijo, gospod! V hiši, kjer mi stanujemo, je deklica, ki obiskuje slovensko šolo in zna tako lepo pisati, čitati, plesti, da je veselje. — «Tudi vaša deklica bi znala, ako bi hodila v slovensko šolo». — Vidiš, vidiš, ti si vzrok, reče žena možu. — «Ali je res?», vprašam Urbančiča. Urbančič molči! — Dà, on je kriv, on ne dovoli. Deklica bi rada hodila v slovensko šolo. — «Zakaj pa je ne vpišete? Že vem, vaš mož se boji, da ne bi zgubil službe. Kaj se bojite?! Ne manjka boljših služb! Če vi ne pozabite Boga, tudi Bog ne pozabi vas. Skrbeti morate ne le za se, ampak tudi za otroke. Iz vaših rok bo tirjal Bog duše vaših otrok. Starišem je dolžnost učiti svoje otroke. Zdaj vaš otrok še posluša, a pride čas, da vama poreče deklica, ko jo boste silila, naj z vama moli Rožnivenec: ne znam tako moliti». Res je, pravi žena. Že sedaj mi pravi, da jaz ne znam tako moliti, kakor jih učijo v šoli. — «Vidite, da resnico govorim!» — Vidiš, vidiš, prav pravijo gospod, dé žena možu. — Pojdi, pojdi, greva na britof, odgovori mož. — Bila sem že, sedaj grem domov, šla bom počasi. Doteče me že. — «Idite vsi skupaj. Ne bo vam škodovalo, če greste še enkrat. Idite, in prihodnje leto vpišite hčerko v slovensko šolo, kjer jaz podučujem krščanski nauk. Kaj ne, da boš hodila v našo šolo», vprašam deklico. — Deklica prikima z glavo. Pozdravil sem jih in šel dalje. Nisem torej govoril ne o peklu, ne o pogubljenju».

Preds.: Kaj ste pa rekli Padovanu?

Budin: Ob nedeljah sem učil otroke krščanski nauk v cerkvi sv. Ignacija. Po dokončanem krščanskem nauku sem peljal otroke na sprehod. Vedel sem dobro, da so otroci zapuščeni, sosebno ob praznikih. Oče gre v gostilno in mati četudi svari in opominja otroke naj bodo doma, ne ubogajo otroci. Hodijo po mestu, kjer gotovo ne slišijo in ne vidijo dobrega, zato pa sem jih zbiral in vodil na sprehod. Nekega dne me prosi Eletna deklica, če sme tudi ona hoditi k slovenskemu krščanskemu nauku. Dovolil sem ji z veseljem. Ista deklica je pripeljala še 3 ali 4 v cerkev. Med temi je bila tudi hčerka Padovanova. Na sprehodu, bili smo blizo hiše, kjer stanuje Padovan, se oglasi deklica: Tu stanujem jaz. Gospod, recite mojemu očetu, naj me vpiše v slovensko šolo! Rada bi hodila, pa oče me ne pusti. «Danes nimam časa, prišel bom drugikrat», odgovoril sem deklici. «In res! Štiri ali pet dni potem sem bil pri Padovanu. Govoril sem z očetom. Obljubil je, da hoče vstreči želji svoje deklice. Nisem ga silil, nisem mu žugal. Povedal sem mu, kar mi je bila deklica naročila. Bilo je v zimskem času, pot je bila slaba. Zato se je sam ponudil, da me sprejme do prvih hiš.

Dr. Stanič: Padovan, kako govorite z otroci?

Padovan: Slovenski!

Dr. Stanič: Zakaj pa niste vpisali hčerko v slovensko šolo?

Padovan: Ne smem. Sem odvisen.

Preds. (Budinu): Niste mu žugali s pogubljenjem?

Budin: Ne, gospod predsednik!

Dr. Stanič: Ali je res, g. Gabršček, da je goriški magistrat zapodil iz službe 20 delavcev, ker niso hoteli vpisati svojih otrok v slovensko šolo?

Gabršček: (Pripoveduje natančneje, da župana dr. Venutija prvo delo je bilo, da je odpustil iz službe one ulične pometače, ki so pošiljali otroke v slov. šolo. Pové tudi, kako se je bil ta spor rešil, kar je «Sočinim» čitateljem znano.)

Dalje ne bomo pisali. Boljše je, da obmolknemo! Pohujšali bi čitatelje. Šest prič je enoglasno pod prisego zatrjevalo, da so videli in slišali na oknu kričati t. j. Budina: «Živijo Gorica slovenska . . . . . », d . . . italijanom . . . . . » in še druge vmazane besede . . . . . Čč. gg. Drmastija in Budin, dva duhovnika, sta tudi prisegla in dokazala, da ni res, kar so trdile nasprotne priče.

S tem je bilo dovršeno dokazovanje. Predsednik čita še razna pisana spričevala. Na predlog g. dr. Staniča se prečitajo razna spričevala o g. Budinu (in sicer le ona, ki so bila pisana nemški). Med temi spričevalo župnega urada v Mirnu, ki pravi, da g. B. se je vedno uzorno vedel itd. — Izjava 28 duhovnikov in raznih duhovnih dostojanstvenikov, da g. Budin je mestni duhovščini v čast (zur Zierde). — Dalje izjava 42 hišnih posestnikov in obrtnikov v bližini sv. Antona, ki odločno zavračajo «C.» laži in dajejo g. B. najlepše zadoščenje za žaljeno čast. Itd.

Od izjav, ki se niso prečitale, naj omenjamo te-le:

1. Izjava 1. maja 1897., katero je podpisalo 140 oseb, protestuje proti «C.» pisariji, da je bilo vse ljudstvo pohujšano radi dogodkov pri sv. Antonu, nasprotno je vse užaljeno radi «C.» pisarije.

2. Spričevalo župnika monsignora Wolfa, potrjeno od preč. Ordinarijata, da č. g. Budin se je v Gorici «vedno spodobno obnašal, tako, kakor se spodobi izglednemu duhovniku, in da je živel v popolnem miru in v složnosti z župljani», — in «da mu je bilo namenjeno premeščenje še pred dogodki pri sv. Antonu, da torej ni bil premeščen zaradi dogodkov, navedenih v listu «Corriere di Gorizia».

3. Izjava župnika monsignora Wolfa, potrjena tudi od preč. Ordinarijata, da don Nanut ni imel dovoljenja, propovedovati pri sv. Antonu, da Nanut takega dovoljenja niti vprašal ni!

4. Spričevalo župnika-dekana preč. gosp. Janeza Lukežiča, da č. g. Budin se je kot kaplan v Mirnu ves čas hvalevredno vedel in da je vsa duhovna opravila zvesto opravljal.

5. Podobno spričalo županstva v Mirnu, ki pravi, da č. g. Budin je bil uzoren duhovnik, katerega težko pogrešajo.

6. Spričevalo županstva v Podgori-Pevmi, ki je jako laskavo na vse strani.

Predsednik je zaključil obravnavo in dal besedo zagovorniku obtožbe g. dr. Josipu Staniču, ki začne:

«Gospodje porotniki!

Današnja razprava predočuje nam politične boje na deželi doli na jugu naše države. Vi vidite, da je i tam sovraštvo in preganjanje, da se tu z ničvrednimi sredstvi zasledujejo nečvredni nameni.

Obrekovanje in opravljanje so le prepogosto strupena sredstva, s katerimi se bojuje moralični boj.

Govori se o napredku človeštva, o njegovih idealih, in imenuje boj za priložitev istih — politični boj.

Naša naloga ni preiskovati, li so ti takozvani politični ideali opravičeni, ampak v sodno dvorano spada le razsodba vprašanj, jeli so sredstva, ki se v teh bojih uporabljajo, dovoljena, li sredstva odgovarjajo potrebam, ali so to prepovedana in otrovana sredstva.

Boj v dosego človeških namenov kulture bodi neopustljiv.

Bodi to! Mi Slovenci se gotovo ne upiramo napredku človeštva, kulturi. Mi smo bili in smo vedno pripravljeni tudi od svojih sosedov in italijanskih someščanov sprejeti to, kar je v resnici kultura.

Toda kar nam podajajo, so prepogosto le gnili odpadki, dasi priznano bogate kulture, ki pa ima s tem, kar se nam ponuja, toli malo podobnosti, kakor bahato slavljenje njihove kulture in naše uboštvo.

Kar nam naši sosedje bahato ponujajo, je prepogosto le nasprotje od olike in omike. Če se mi s svojimi zdravimi čuti in s svojo vrlo težnjo po kulturi temu upiramo in njih odpadke zavračamo, sledimo le svoji zdravi težnji po pravem napredku.

Da pa to, kar nam podajajo, niso najboljši sadovi človeškega prizadevanja, dokazuje današnja pravda.

Sredstva, ki so se tu uporabljala, da se pokaže nižnja, resnično italijanske kulture niso vredna.

Gorica stoji nedvomno na slovenski zemlji, to nam dokazujejo slovenski kraji, ki jo obkrožujejo. Pa tudi zgodovinsko je Gorica nedvomno slovenskega postanka, to nam dokazuje ime in nam dokazuje zgodovina.

Mesto, početkom mala vasica, spadalo je prvotno pod slovensko župnijo Solkan in je dobila še le poznejo po oglejskih patrijarhih in goriških grofih italijansko upravo.

Ta uprava je ostala seveda do najnovejšega časa italijanska; kajti dasi je ljudstvo skoro izključno pomnoževal slovenski živelj, je ostala uprava vendar italijanskim rokam.

Smelo smemo trditi danes, da je komaj desetina ljudstva italijanskega pokolenanja, medtem ko je večina slovanske krvi.

Le kadar potrebuje mesto kakega kapelnika ali kakega občinskega tajnika, poišče si ga v bližnjem kraljestvu, drugače kakega prirastka od juga ni pričakovati, in obratno slovansko ljudstvo prihaja iz gor in pomnožuje mesto. To ljudstvo se le prekmalu izneveri svoji narodnosti.

Vsak dan lahko konstatujete, da sta oče in mati čisto slovenske krvi, da pa otroci kmalu o slovenščini ničesar slišati nočejo in navadno postanejo najzagrizenejši renegatje in najsrditejši preganjalci krvi, iz katerega izvirajo.

Na pričah, ki so se vam danes predstavile, ste to lahko spoznali!

Vprašate li našega preprijaznega g. župana, ki je drugače častivreden in udahnjen mož, ki se pa pusti zlorabiti za voditelja nekega bolestnega gibanja, kake krvi in kake narodnosti da je bila njegova mati, in jeli do konca svojega življenja znala le jeden stavek gladko italijanski izgovoriti ali zapisati, pride morda mož v največjo zadrego.

Vprašajte g. podžupana, kake krvi je in kake glasve je čul od svoje matere in od prvih učiteljev?

Smelo smemo trditi, da bi bila Gorica danes popolnoma slovenska, če bi se nikdar nobeden sin ne bil izneveril svoji materi in nikdar nobena mati svoji narodnosti.

Sedaj, ko se je vse naše politično življenje navzelo boja za narodnost, prišli so tudi Slovenci do spoznanja svoje slabosti, spoznanja nevarnosti in od kod jim ta nevarnost preti in kako da je to nevarnost odpraviti.

Slovenci so prišli do spoznja in prepričnja, da si morejo svojo narodnost ohraniti le s tem, da obvarujejo svoje otroke sistematično gojenega raznarojevanja in jim preskrbijo šol, v katerih se vzgojujejo v svoji materinščini in ne v italijanskih mestnih šolah, kakor se je dosedaj vedno godilo.

Boj za šole je tudi v Gorici, kakor drugod, važen del narodnostnega boja.

V mestu Gorici je statistično dokazanih do 550 otrok slovenskih starišev, ki so obvezani šolo obiskovati*).

Upravne oblasti so tudi v vseh instancah mestno občino goriško *absolvile*, da *mora* za slovensko deco ustanoviti slovensko šolo. Toda zvesti svojim načelom in svojemu sistemu, Gorici vtisniti italijansko lice, kar priznati je gospod župan danes bil toli pošten, branijo se ustanovitvi slov. šole z rokami in nogami, in če ne gre drugače, z zabavljanjem in spletkami.

Pri teh razmerah morajo si Slovenci iz tega neznosnega stanja sami pomagati.

Ustanovila so se društva, ki vzdržujejo več otroških vrtcev, obrtno šolo in jedno 10-razredno ljudsko šolo iz privatnega premoženja. Slovenski otroci obiskujejo pridno te šole in lahko izkažejo izborne didaktične vspehe.

To je Italijanom trn v peti in tu je iskati tudi psihologičnega vzroka današnje pravde.

Slovenski otroci se očitno z lovskimi psi — kakor se izraža jeden inkriminovanih člankov — love za italijanske šole, in slovenskemu duhovniku se zameri, če izpolnujoč svojo dolžnost kot človek in Slovenec stariše opominja, da naj pošiljajo svoje otroke v one šole, kjer se podučuje v otrokom tekočem jeziku, da poduk lahko razumejo.

Jeli kaj naravnejše in človeka vrednejše, kakor tak poduk?

Ako pak don Nanut, ne da bi (razun pravice maševanja) imel pravico propovednika, si takoj lasti večjo pravico, izpred altarja delovati za razširjanje italijanskih šol, tedaj je to velik čin, ki tega duhovnika na enkrat proglasi za najbolj priljubljenega možička cele Gorice, in Italijani mu prepovejo brezkončno čast in slavo; ako pa kak don Budin stariše svoje župnije, katerih slovensko pokolenjenje dobro pozna, na polju podučuje, da naj svoje otroke v one šole pošiljajo, kjer poduk razumejo, tedaj je to takoj panslavizem, herezija, izzivanje, širjenje prepira, sovraštva in zaničevanja napram vsemu, kar je italijansko, tedaj je to po njihovem slovu, boj proti narodnosti ali italijanskemu življu Gorice.

(Govornik razmotriva na to prav obširno vsa posamezna dejstva in nova vprašanja, ki so se predložila porotnikom).

Po končanem razpravljanju govori govornik še naslednje:

«Don Budin stoji pred vami kot tožitelj, v resnici pa ima vlogo zatoženca. Cela obravnava se je sukala le krog njega in ne krog Candutija in Koršiča, ta dva slamnata moža italijanskega fanatizma, kojima je župan izdal v svoji priznanja vredni vnetosti najboljša spričevala. To storiti smatral je za svojo najsvetejšo dolžnost.

Vsa obravnava se je vršila, da sodi o don Budinovi vrednosti za duhovnika, šlo se je za to, jeli vreden poslanstva miru in ljubezni, ali zasluži palice, ali je pred stopnjicami altarja zakrivil prestopek, ali zasluži, da se zapodi v hribe, od koder je prišel — oziroma ni prišel, kajti on je sin doline — ali ne?

Predočite si vprašanje tako, in ne bode in more vam provzročevati nobenih težav.

Najvažnejši in v to najbolj poklicani faktorji so se o don Budinu pohvalno izrekli. Slišali ste iz ust nepristranskih in nestrastnih prič, iz ust častivrednega 70-letnega moža Hausner-ja, da don Budin vživa kot duhovnik in kot človek pri vsem slovenskem ljudstvu spoštovanje in ljubezen. Slišali ste iz ust ravno tako nestrastne priče Pintar-ja, da je prebivalstvo Pevme pri skofu prosilo, da jim ga da za dušnega pastirja in da se je vse prebivalstvo štelo srečnim, *pridobiti si tako* gorečega in «galantnega» duhovnika.

Čuli ste spričevalo od najkompetentnejše strani, od njegovih duhovnih bratov, italijanske in slovenske narodnosti, od ordinarjata samega, da don Budin ni samo vreden in vnet duhovnik, ampak da je tudi človek brez madeža.

Kot človek in priprosti državljan, kateremu nedvomno pristojajo iste pravice kot italijanskemu someščanu, brani danes svojo čast pred vami.

Pomislite, da z oproščenjem zatožencev zajedno tožitelja obsodite, da mu pritisnete pečat divjačega razširjalca sovraštva in zaničevanja, pečat motilca vere, ki zasluži, da se zapodi izpred oltarja, pečat zasleplienca, ki propovednico zlorablja v strankarstvo, pečat

*) Prav za prav jih že hodi toliko v zasebne ljudske šole. Ako pa prištejemo še one, ki so drugod všolani (laške in državne šole) in ki so brez šole — tedaj dolimo gotovo do 1000 slov. otrok. — Uredn.)

Sredi teh nesreč je ostala podjarmljenemu ljudstvu samo jedna tolažba, da se je višji duhovnik nastanil v Herodovi palači ter se tam smatral za sodnika. Toda njegova oblast je bila zelo majhna. Obsoditi koga k smrti je smel samo prokurator, ostale sodnijske obravnave pa so se vršile v imenu Rima in po rimljanskih postavah; dà, v palači sami so se deloma nastanili rimski uradniki in vojaki. Vendar pa so óni, ki so sanjarili o bodočem osvobojenju domovine — in takih je bilo mnogo — tolažili se s tem, da je glavna oseba v palači bil žid. Navzočnost višjega duhovnika v kraljevi palači je vzbujala v njih živ spomin na obljube prerokov; bila je nekak očividen znak, da Bog ni zapustil izvoljenega ljudstva. In tako, tolažeči se z nadejo, so potrpežljivo čakali prihoda sina Jude, ki bi imel vladati Izrael.

Judeja je bila že 18 let rimska pokrajina. Dosedanji njeni prokuratorji, spoznavši, da nad židi ni težavno vladati, samo če se spoštuje versko prepričanje ljudstva, so prepuščali židom vso svobodo obredov.

Toda Gratus se je poprijel druge politike. Najpoprej je odstavil Anasa od njegove višje duhovske časti ter podelil to čast rimskemu privržencu Izmaelu.

Nepriličnost tega koraka — naj si ga je storil Gratus že po svojem nagibu, ali po ukazu cesarja Augusta—se je kmalu pokazala.

V tem času sta bili v Judeji dve stranki: aristokratična in narodna ali stranka separatistov.

Po Herodovi smrti sta se oni združili proti Arheleju in, borivši se ž njim, bodisi javno ali skrito, spravili ga v prognanstvo.

Toda navzlic temu skupnemu sovraštvu proti tujcem vendar ničesar ni družilo zaveznike. Aristokratje so želeli prognati višjega duhovna Joazera, narodovci pa so bili njegovi vneti privrženci.

Po propadu Arheleja je zgubil tudi Joazer svojo višjeduhovsko čast, katero je aristokracija podelila Anasu, sinu Seta, stoječemu na čelu stranke Setijanov.

To je znovič razdružilo zaveznike.

Stranka aristokratov jela je težiti k Rimu. Domišljala si je, da po padu te vlade mora nastopiti druga — koristnejša za nje — in zató je privolila v promeno Judeje na rimsko pokrajino. Ta korak je še poostril borbo med strankami. Število privržencev te stranke se je vsakega dné manjšalo, in ko je bila še Samarija priklopljena k Judeji, je prišla ta stranka povsem ob veljavo. Podpirana pa po cesarskem dvoru ter imajoča v svojih rokah dostojanstva in bogastvo, se je še vzdržala pri palači in svetišču.

Anas, ta ljubljenec aristokracije, je služil zvesto interesom svojega cesarskega patrona. V trdnjavi Antoniji je stala rimska posadka; rimski vojaki so stali na straži pri vratih Herodove palače; rimski sklad pobiranja davkov je težil nevsmiljeno Izraelce.

A vendar je Rim prognal tega zvestega prijatelja in zaveznika!

Toda kmalu je moral obžalovati ta svoj korak. Odloživši svojo duhovsko obleko, je prestopil Anas v tabor narodovcev ter stopil na čelo nove stranke, obstoječe iz Betuzijanov in Setijanov.

Valerij Gratus, vrgši tako iskro na doslej tleče oglje, je postal zapuščen od obeh strank.

In evo, mesec pozneje, ko je bila Izmaelu podeljena višja duhovska čast, je novi prokurator korakal v Jeruzalem, da tam potlači nastalo burjo.

Židje, gledajoči raz mestnega obzidja skozi severna vrata stopajoče rimske vojščake, ki bi imeli povečati posadko v mestu, so razumeli, da se je skoval novi člen k verigi, ki jih je vezala, in sikajoč od jeze in sovraštva, so s stisnenimi pestmi proklinjali prihajajočega prokuratorja. Zadoščevalo bi bilo samo pomigniti, pa bi bile razburjene strasti vskipele, toda gorje njemu, ki bi se bil drznil to učiniti.

II.

Ben-Hur in Messala.

Takšen je bil položaj Judeje, — toda dovolj bodi te politike.

Blagovoli sedaj, čitatelj, stopiti z nami na vrt jedne palače na gori Sijon. Ta vrt je kaj zal in kusno urejen. Cedre z Libana, palme, redka sadna drevesa, presajena semkaj iz daljnih krajev, rastejo tukaj kakor v domači zemlji, — v mramornati krnici izvira vodomet; dalje pod senco oleandrov in cipres šumlja tih studenec.

Tu sedita nekega poletnega jutra dva mladeniča ter se živo razgovarjata. Oba sta bila zala; oba sta imela črne oči in lase.

Starejši je bil gologlav. Oblečen je bil v gubasto tuniko; višnjelkast njegov plašč je ležal na tleh. Roke in kolena kakor tudi obraz je imel gole. Glas, obnašanje in nežnost črt je kazalo, da je plemenitega rodú. Po kroju in pepelnati barvi tunike, po zalšajočem jo vezenju, je bilo môči spoznati v njem Rimljana. Nosil se je ošabno ter si mnogo mislil o sebi; bil je namreč potomec stare rodbine Messalov. Cesar Oktavij je v priznanje zaslug in srčnosti odičil njegovega deda s prvimi dostojanstvi. Pozneje, ko je bila Judeja spremenjena v rimsko pokrajino, je bil njegov oče naznačen za davkarja v Jeruzalemu ter opravljal to službo, stanujoč z višjim duhovnom v nekdanji kraljevi palači.

(Dalje pride).

nevrednega duhovnika, in da zajedno s tem obsodite ne samo njega, ampak tudi škofa, ki ga je posvetil v duhovnika, škofa, ki ga je po vseh teh dogodkih od pomožnega duhovnika povzdignil v samostojnega dušnega pastirja, škofa, ki mu še danes čast in službo pusti, obsodite tudi zagovornika, ki brani tako nevrednega duhovnika.

Stavite si vprašanje tako, tedaj ne dvomim niti trenotek: da je boste v smislu obtožnice odgovorili.

Predbaciva se Slovencem narodni fanatizem, toda fanatizem, z ozirom na to kar zasleduje in namerava, iskati se mora pri Italijanih.

To dokazuje že dejstvo, da si Slovenec pri nas pred italijanskimi porotniki svojé časti iskati in braniti: ne upa.

Najvišji sodni dvor je ta pomislek izrekel opravičenim s tem, da je zaukazal odstop cele zadeve drugemu porotnemu sodišču.

V prvo se je določilo okrožno sodišče v Zadru, toda ker so se gospodje Italijani (to je celo goriško italijansko prebivalstvo, ki se pravda, ne samo strašili Cavdutti in Corsig), branili proti temu z rokami in nogami, češ, da so v Zadru Hrvatje, in izrecno zahtevali, da se obravnava pred nemškimi sorotniki, določilo se je porotno sodišče na Dunaju.

Čujejo naj torej naši italijanski kričači — ki se toli brez potrebe hahajo s svojo kulturo, — iz nemških ust, kaj da je pravo in olika in katera sredstva so v takoznanem političnem boju dopustljiva katera ne.

Če svojo nalogo, gospodje porotniki, tako sodite, tedaj izvršitev tudi nekaj kulturnega dela».

Kar je govoril zagovornik dr. Kopp, nas ne zanima. Dokazal je edino to, da najboljši dunajski odvetnik ne more dobro zagovarjati slabe stvari. Saj je bilo tudi vsakomur jasno po sklenjenem «dokazovanju», da sta «Corriere» in «Sentinella» popolnoma pogorela. Po kratki repliki dra. Staniča je predsednik lepó poučil porotnike, ki so potem po dolgotrajnem posvetovanju potrdili vsa glavna vprašanja . . ., na kar je potem sledila razsodba.

Obsodba se glasi: Časopisa «Corriere di Gorizia» in «Sentinella del Friuli» sta žalila gospoda Budina kot človeka in duhovnika, zato morata plačati vse sodne troške, objaviti razsodbo v časopisih, plačati 300 gld. v blagajno ubogih goriškega mesta, in sicer «Gorriere di Gorizia» 200, «Sentinella del Friuli» 100 gld.

DOPISI.

Iz Šempasa, 2. feb. — V 8. št. „Soče" v dopisu iz šempaske županije nekdo ugovarja dopisu, nahajajočem se v 6. štev. „Soče" pod vzglavjem „iz šempaske županije", gledé ceste iz Šempasa čez Bezevlak v Prvačino, ter hvalisa ono po Lijaku.

Prvo, kar moram g. dopisniku odgovoriti, je to, da ni navel niti jednega pravega razloga za cesto po Lijaku. Zatorej prosim, g. dopisnik, da pridete na dan „s tehtnimi vzroki". O razlogih pa, koji so bili navedeni v 6. štev. „Soče" za skladovno cesto čez Bezevlak v Prvačino, je g. dopisnik modro molčal in ni niti jednega razloga ovrgel, kar lahko vsak izprevidi, kedor prečita oba dopisa in še naslednje besede:

G. dopisnik pravi, da cesta čez Bezevlak bi koristila šempaskim in prvaškim posestnikom, ki imajo vinograde nad Bezevlakom. No, s tem je nasprotni g. dopisnik sam priznal, da bi koristila imenovana cesta posestnikom, torej bi bila koristna in potrebna. Ali se ne gradijo skladovne ceste za to, da posestniki, obrtniki in trgovci lože spravijo svoj pridelek in svoje izdelke na trg? Kdo plačuje vzdrževanje skladovnih cest, če ne posestnik? Pri napravljanju novih cest imajo pravico posestniki izraziti svoje želje in potrebe, odločilni krogi pa imajo dolžnost, se na istih želje in potrebe ozirati, ker še, kakor sem že omenil, skladovne ceste gradijo v korist posestnikom, trgovcem in obrtnikom. Ali se morda gradijo za one, koji ne plačujejo nobenega prinosa za iste? N. pr. za laške brusače, mestne izvozčeke in kolesarje?

Sicer pa, ako se zgradi cesta čez Bezevlak, ne bode koristila samo onim, ki imajo vinograde nad Bezevlakom, ampak bode v splošno korist, kakor je že navedeno v dopisu iz šempaske županije v 6. št. „Soče". Že sedaj, ko ni še dodelana železnica, so nosili in vozili sadje, posebno iz Šempasa, Vitovlja in Oseka, v Prvačino in Dornberg. Ko bo dodelana železnica, bo gotovo za celo Vipavsko dolino v Dornbergu osredotočena sadna kupčija. Če so že do sedaj, ko še ni železnice, hodili v šempasko dolino iz Dornberga in Prvačine z vozovi po sadje, koliko bolj bodo hodili potem?

G. dopisnik tudi piše, da pojde iz Trnovskega gozda cesta skozi Ozeljan. Ako g. dopisnik stanuje v šempaski županiji (Stanuje! Op. ured.), bi gotovo vedel, da je bil načrt te ceste že pred tremi tedni od merodajne oblasti popolno završen in da je sprejet drugi načrt, po katerem bo gozdni erar delal cesto iz Trnovskega gozda skozi Vitovlje, in na državno cesto pride ravno nad Šempasom. Torej ne skozi Ozeljan, ampak pri Šempasu pride na državno cesto. Iz tega se lahko razvidi, da po cesti čez Bezevlak bi bila onostranska dolina najkrajše zvezana s Trnovskim gozdom, in bi tako rekoč prišla v najkrajšo dotiko z gozdom. Po tej cesti bi ne vdobivala samo iz gozda potrebni les, marveč tudi iz tukajšnjih žag deske in drugi les.

Da bi bili Ozeljanci in Sv. Mihelci nasprotni cesti čez Bezevlak, to je novo, in g. dopisnik je hotel le imenovane občinarje pridobiti za cesto po Lijaku. Ali to je res, da uprav nekoji Ozeljanci so se hudovali na oni dopis v „Soči", koji je pobijal cesto čez Bezevlak, in ono po Lijaku zagovarjal.

G. dopisnik navaja, da bi cesta po Lijaku koristila Solkanu, Kronbergu, Ajševici in Stari Gori. Na to naj omenim, da na Ajševici in v Stari gori je okoli 20 hiš, koji pa, izvzemši par posestnikov, nimajo vozov. Vrhu tega so navezani popolnoma na mesto. Torej ne vem, kakošen promet bi oni pospeševali po cesti po Lijaku. Imenovani seli spadali pod mesto in ne pod okolico, mesto pa za skladovne ceste v okolici ne plača niti vinarja. Kronbergu bo pomagano s cesto iz Solkana do Lijaka, Solkanci pa gotovo ne bodo hodili do železnice v Dornberg, ker imajo dosti bliže v Gorici železniško postajo. Sicer pa Solkanci, Kronberžani in drugi njih sosedje bodo imeli enako daljavo do Prvačine ali Dornberga, ako gre cesta po Lijaku ali mimo Šempasa čez Bezevlak.

Skoro vse občine goriškega okraja uživajo kakošno skladovno cesto, samo šempaska županija ne uživa nobene, akoravno na leto nad 1200 gld. plačuje za skladovne ceste. (Imate pa lepo državno cesto! To ni nikak razlog! Ured.) Torej tirja že pravica, da se tudi za davčne občine šempaske županije v tem oziru kaj naredi. In sicer tako, da bodo vse davčne občine imele korist od tega in ne nobena. Torej, ako se na sredini županije, ali prav od sred županije napravi cesta, bodo vse davčne občine šempaske županije imele več ali menj koristi. In to je edino cesta od Šempasa čez Bezevlak v Prvačino.

Čudim se, kako more biti g. dopisnik vseveden, ker pravi, da za cesto po Lijaku se dobi podpora, za ono čez Bezevlak pa ne. Jaz pa si mislim, da, ko bodo merodajni faktorji spoznali, da je bolj važna in potrebna cesta čez Bezevljak nego ona po Lijaku, dajo gotovo tej prednost in ji naklonijo podporo.

Il konca še nekaj. Gosp. dopisnik je nekako mogočno zaklical, da naj ostane „Kirchturmpolitik" rajše doma! To je nekako tako-le, kot bi rekel: „Ti plačaj pa molči, ako imaš kaj potrebe, nimaš pravice prositi ali se pritožiti, in tudi ne svoje želje in potrebe svetu razodeti".

Da ne bo kdo na koga drugega sumil, da je ta dopis pisal, se s polnim imenom podpišem.

V imenu več posestnikov
Miha Batič s. r.
veleposestnik.

Domače in razne novice.

Zaplemba. — Današnja prva izdaja je bila zaplenjena radi sestavka „Zopet velika tatvina pri Slovencu", v kateri smo povedali, da dva učenca g. svečarja Kopača sta kradla vosek (1000 kilov) in ga prodajala mirodilničarju Mazzoliju. — Tej zaplembi se ne moremo dovolj načuditi!

Osebni vesti. — Visokor. g. Alfred grof Coronini, naš vrli poslanec, ki se je vdeleževal, akoprav že bolan, zadnjega zasedanja državnega zbora, še vedno boleha, kar ga jako ovira v neumornem njegovem delovanju. Mi mu želimo iz dna srca, da bi mu kmalu odleglo v veselje in blagor njegove častite obitelji, kakor tudi v korist in veselje slovenskega ljudstva, katero vsestransko tako uspešno in vestno zastopa.

C. in kr. stotnik Mihajlo Skočir, goriški rojak, kateri je bil dlje časa pri polku na Kreti, se je vrnil v domovino. Bival je nekoliko dnevov v Gorici; sedaj je pri polku v Celju.

Trgovsko-obrtna zadruga. — Opozarjamo na oglas občnega zbora, ki bo v četrtek ob 11. predpoldne. — Pol ure prej bo ustanovni občni zbor „Trgovsko-obrtnega pospeševalnega društva". — Kdor more, naj se udeleži!

Zadruga ima zdaj že okoli 1200 deležev. Testó je torej postavljeno. Prvi oddelek jih torej bo imel vsekakor najmanj 1500. — Naprej po tej poti!

Kaj bo na Goriškem. — Hujskarije naših Lahonov presegajo vse meje! Kaj hočejo? Saj mari ne domače vojne med Slovenci in Lahi?! Takó neumni menda vendar niso, ko vedo, da Slovencev nas je silno veliko in da imamo krepke pesti . . . Ako nastane domača vojna, treba vedeti, da Slovenci lahko pozobljemo Lahe s kostmi in z lasmi vred . . . Ona peščica, kar jih je v Gorici, ne bo mogla niti kam uteči, ker je Gorica sredi jeznega slovenskega morja . . . .

Ali šalo na stran, če tudi lahko rečemo o njej, da: se non è vera è ben trovata! Recimo torej: kaj hočejo z neprestanimi hujskarijami proti Slovencem? Odgovor!!

Tiskovna pravda na Dunaju je zopet nekoliko vzbudila naše rojake na deželi, posebno pa okoličane! Pevmci so kakor prerojeni. Lahoni ne smejo več zahajati tjekaj, da bi ondi razgrajali in izzivali, kakor so včasih delali, ker drugače bi pela leskovka novo mašo. — Mi svetujemo našim ljudem, naj se vedejo vedno dostojno, gostoljubno, dokler se Lahi lepo vedejo . . . .

Moličijo. — „Corriere" in „Sentinella" sta utihnila oba nakrat. Za vse brce v „Soči" nimata le besedice odgovora. Ta molk tudi nekaj pomeni! — Sicer pa je bolje modro molčati nego bedasto klepetati! To zlato resnico poznata dobro, kakor se vidi!

Kdo je prisegel po krivem?! — Lahoni seveda trdé, da sta oba duhovnika na Dunaju prisegla po krivem. Drzni so celó takó, da pozivljejo državnega pravdnika proti njima! — Mi pa pravimo: Da so vsi Lahi objektivno po krivem prisegli, to je takó gotovo, kakor amen v očenašu! Poleg dveh duhovnikov poznamo še tretjo veljavno pričo, ki priseže vsak hip v zmislu pričanja obeh duhovnikov. Torej so že tri veljavne priče . . .! Ali je pa mogoče videti 3 cm veliko brazgotino na vratu tje gori v tretje nadstropje, in to celó ob največji dnevni svetlobi, ne pa ob svitu luči, o tem naj bi se malce prepričalo državno pravdništvo, čegar naloga bi bila preiskati, ali se da tu govoriti tudi o subjektivni krivdi . . . .

Budin-Gabršček. — Nekdo nam piše: „Slučajno mi je prišla v roke ona številka „Sentinelle", v kateri je bil priobčen toženi članek, radi katerega je bila obsojena. Evo neko cvetko iz tega članka: «Sentinella» je vprašala:

„. . . . . Vprašamo pa, kje dobite večjega, besnejšega razširjevalca sovraštva in zaničevanja vsega, kar je italijansko, kakoršen je Gabršček „scamiciato?" . . . . In kje je vrednejši naslednik in pomagač Gabrščekov nego je oni duhovnik Budin, ki se ne straši, zaslepljen v svojem obžalovanja vrednem fanatizmu, niti stopnic oltarja, kjer izvrši nečuven atentat, da moti duhovnika v izvrševanju svetega opravila . . ."

Kaj hočete še več?"

O katehetu Nanutu smo prejeli iz Gorice več dopisov, ki se bavijo ž njim na prerazne načine; celó takó nalančni so, da opisujejo, kakó hodi, kakó se smeje, kakó izzivajoče stopa mimo bolj znanih Slovencev itd. — Osebica don Nanuta je za nas premalo vredna, da bi se toliko bavili ž njo. To na znanje gg. dopisnikom. — Jeden dopisnik je kaj sarkastičen! Vpraša namreč Nanuta marsikaj, kar vé sicer vsak goriški paglavec, a on odgovarja le z: „ne vem". Saj je pa tudi res že prebedasto, ako je možicelj šel na Dunaju takó daleč, da „ni vedel" povedati niti toliko, ali imamo Slovenci kako zasebno šolo ali ne! Kaj hočemo s takim „nevednežem?!"

„Goriška Čitalnica" je imela prejšnji torek in v soboto plesni vaji, ki sta se prav dobro sponesli, posebno zadnja, ko je bila udeležba jako številna in zabava prav živahna. Sploh je letos v Čitalnici precej več življenja nego druga leta. — O minolem kostumnem plesu se nam poroča, da je bilo prav mnogo in prav lepih kostumov: osobito naše dame da so pokazale mnogo ukusa pri izbiranju kostumov . . . Med možkimi je vzbujal mnogo smeha g. Platar s svojimi dovtipnimi predstavami . . . . (Žal, da nam ni nikdo poslal poročila o tem plesu. Saj je bilo vendar očividno, da iz našega uredništva ni bil nikdo navzoč . . . . .) Letošnji veliki ples na pustno nedeljo obeta biti veličastnejši nego je bil lanski! Vsakdo naj izpolni svojo dolžnost, pa bo —!

„Goriški Sokol" je imel v nedeljo zvečer živahno plesno zabavo. Udeležba je bila prav številna, zabava pa jako živahna do sklepa ob 1. popolnoči. Tudi plesna vaja prejšnjo nedeljo je bila živahna. Sploh so vse veselice tega društva nenavadno obiskane . . . Tu dobi naše meščanstvo srednjih in boljših slojev dovolj poštene zabave. — Prihodnjo nedeljo 13. t. m. bo na splošno željo mesto vaje plesna zabava ob 8. zvečer, kakor preteklo nedeljo. — Za vsakoletni veliki ples na pustni torek se bodo razpošiljala še posebna vabila. — Opozarjamo pa že danes, da udeležba bo velika; zató naj si vsakdo, kdor ni ud, pravočasno preskrbi vstopnico. — Želeti bi bilo, da bi vsakdo pravočasno skrbel tudi za take kostume ali maske, ki bodo društvu in goriškim Slovencem v čast.

Rezar za živino. — Na Vipavsko pride izučen rezar (skopivec) za živino g. Janez Volarič s Svinega pri Kobaridu, ki opravlja svoj posel v hribih prav izborno. Ima tudi mnogo spričeval o svoji sposobnosti. Ker hodijo po Vipavskem skapljat Lahi, pričakujemo, da g. Volarič dobi dovolj opravila.

Iz Sv. Križa na Vipavskem se nam piše: Pri prvi odborovi seji našega zavarovalnega društva za govejo živino se je poravnala škoda za prvo ponesrečeno živinče lastniku Jazbarju v znesku 30 gld. — Pri tej seji sta se imenovala dva ogledника v pomoč odbornikoma za Velike Žablje in Cesto in sicer Andrej Troha za Vel. Žablje in Martin Kobal za Cesto. — Ta prvi slučaj nesreče naj bi bil v vspodbudo tistim, ki niso še zavarovani.

„Društvo za podporo rokodelcev" v Ajdovščini je imelo minolo nedeljo svoj redni občni zbor. Predsednikom je bil izvoljen zopet jednoglasno g. Josip Budihnja, tajnikom g. Ferd. Makovic in blagajnikom gosp. Anton Terčelj, v odbor pa večinoma dosedanji gg. odborniki.

25-letnica župana in podžupana. — Dné 1. t. m. je bila v Plavah volitev županstva (za županijo Deskle). Izvoljen je bil z vsklikom zopet veleposestnik gosp. Andrej Konjedic, ki je volitev sprejel s pogojem, da ga starašine podpirajo kakor doslej. Prvi podžupan pa je zopet veleposestnik g. Anton Ivančič, brat bivšega deželnega poslanca. — Ta volitev je nekaj izrednega v naši deželi in morda ni še daleč zunaj naše dežele podobnega slučaja. Župan in podžupan sta namreč bila izvoljena 1. februvarja 1873. prvič in sta vladala v taki lastnosti občino celih 25 let — in 1. februvarja 1898. sta bila zopet soglasno izvoljena. — G. Konjedic je bil poprej že 7 let podžupan, da je v županstvu že 32 let, g. Ivančič pa 28 let. — Čestitamo občini in obema gospodoma na tem izrednem slučaju! — Gčna Olga Konjediceva je nabrala na obedu po volitvi gld. 11·70½ za „Slogine" zavode! Hvala lepa rodoljubni nabiralki in darovalcem! Dal Bog še več takih volitev v Plavah!

Dopisnice s fotografijami. — Fotograf Anton Jerkič v Gorici izdeluje dopisnice s fotografijami trgov in zanimivejših vasij na vsem Goriškem. Kedor jih hoče imeti v razprodajo, naj se obrne naravnost do gosp. Jerkiča. 45 10 – 1

Listnica uredništva. — Radi preobilega gradiva smo morali izpustiti dr. Pečnikov članek ter več dopisov, mej temi z Dunaja. Izpuščeno pride prihodnjič.

Vabilo k družbi sv. Mohorja. — „Z združenimi močmi!" je geslo presvitlemu vladarju našemu, Frančišku Jožefu, katerega, vladarsko petdesetletnico letos slovesno obhajajo udani mu avstrijski národi. In med temi Slovenci gotovo nočemo biti in nismo zadnji! Cesarja svojega slavnostni dan primerno proslaviti, pripravlja se tudi naša družba sv. Mohorja. Zató pa danes, ko se obračamo do milih Slovencev z običajno prošnjo in prijaznim povabilom: naj v prav obilnem številu vstopajo tudi letos v kolo Mohorjanov, za to povabilo ne najdemo primernejšega gesla od onega, katero služi že 50 let cesarju Frančišku Jožefu.

„Z združenimi močmi delujmo za družbo sv. Mohorja rast in čast", — kličemo danes ter želimo, da naš klic odmeva povsod, koder se čuje in govori slovenska beseda. V družbi sv. Mohorja združimo se Slovenci in delujmo na to, da ne bode vasi na Slovenskem, ne hiše, kamor bi ne romale njene knjige. Kolikor bolj se dobre knjige razširjajo med ljudstvom, tem več žlahtnega sadú obrodé za posameznika kakor za ves narod! Po lepem branju se bralcem zbistruje um, razširja se pogled v marsikateri stvari, srce se najema milih čutov, beseda materna se jim vedno bolj omiluje in versko kakor narodno življenje se vzbuja in dviga. In tako prav vsestransko delujejo Mohorjeve bukve. Podajajo tečno dušno hrano s tem, da tolmačijo in razširjajo verske resnice; za gospodarstvo in za druge reči podajajo premnogo koristnih naukov, za prosti čas pa ti ponujajo z lepimi povestmi, s pesmi itd. mnogo vspodbude, pa prijetnega veselja in kratkočasja!

Prevažen je zato za nas Slovence čas, ko se nabirajo novi udje in se vabijo k zopetnemu pristopi stari Mohorjani. Do marljivih in požrtvovalnih poverjenikov naših, do vseh rodoljubov, duhovnih kakor posvetnih, do vseh, ki jim je mar reč slovenska, obračamo se torej z iskreno in nujno prošnjo: ne odnehajte v vnemi in domoljubnem trudu za družbo našo! Nabirajte pridno udov, ohranite nam vse stare, pridobivajte novih, da bode družba zopet rastla in napredovala Slovencem v korist in tudi v čast pred vnanjim svetom! Ob vsaki ugodni priliki naj zastavijo prijatelji družbe svojo zgovorno besedo zánjo, naj vabijo in opominjajo, naj tudi žrtvujejo v ta namen, da nas nikakor ne bo manj, da ne nazadujemo, kakor lansko leto, marveč se število Mohorjanov še povzdigne nad onim predlanskega leta.

„Na delo tedaj, ker resnobni so dnovi,
A delo in trud nam nebo blagoslovi!"

Dostavljamo, naj se nam vpisalne pole gotovo pošljejo **do dne 5. marca**, kakor zahtevajo društvena pravila, da se ogromno delo v tiskarni ne zavleče in da je mogoče knjige ob pravem času dodelati in razposlati. Le oni, ki v pravem času pristopijo in ob jednem pošljejo udnino, se morajo šteti za ude. Neudje pa morajo plačati za knjige kakor po knjigarnah, namreč 3 gld. 50 kr. — Bog blagoslovi na priprošnjo sv. Mohorja skupno naše delo v prospeh družbe in napredek naroda slovenskega.

V Celovcu, dne 25. jan. 1898.

Odbor.

Književnost.

„Rusko-slovenski slovar" ter „Slovnica ruskega jezika", sestavljena po prof. M. M. Hostniku, sta bila končana že o Božiču. Da skupna knjiga ni še razposlana, ni uzrok na tiskarni, na katero se obračajo razni naročniki z vprašanji, pač pa na drugih osebah. Prosi se potrpljenja še nekoliko časa. Obe knjigi bodete skupno broširani ter obsegati 470 stranij. Delo je

vsestransko temeljito in v čast neutrudljivemu g. sestavitelju.

„Slovenska Matica“ v Ljubljani je pričela te dni z razpošiljanjem knjig za leto 1897. Društveniki prejmo po sedem knjig v obsegu 91 pol in sicer: 1. Letopis za leto 1897., uredil prof. A. Bartel. 2. Dr. K. Glaser: Zgodovina slovenskega slovstva, III. del, 2. zvezek. 3. Dr. K. Štrekelj: Slovenske narodne pesmi III. snopič. 4. S. Rutar: Trst in Istra II. del. 5. Zabavne knjižnice X. zvezek: Trojka, povest. Spisal Dr. Fr. D. 6. I. Šubic: Elektrika i. del in 7. Ant. Knezove knjižnice IV. zvezek, uredil predsednik.

Knjige prejmó le oni društveniki, ki so udnino za l. 1897. že plačali.

Društveniki iz poverjeniškega okraja goriškega dobé jih pri čitalničnem čuvaju g. M. Koršiča v Gorici. Za vozne in razne stroške je plačati po 10 kr. Društveniki so naprošeni, da bi pri tej priliki plačali letnino za 1898.

Za „Stenski zemljevid slovenskih pokrajin“ se je do sedaj oglasilo še le 1442 naročnikov, torej še ne prav polovica za izdanje potrebnega števila. Za leto 1897. je plačalo udnino 2525 društvenikov. Med marljivimi poverjeniki, ki so „Matici“ pridobili več novih udov, se navaja tudi g. Abram v Gorici. Občni zbor „Matice Slovenske“ bode letos kmalo po Veliki noči.

„Planinski Vestnik“. — V prav lični obliki je izšla 1. letošnja številka „Planinskega Vestnika“. Pročelna slika predstavlja Triglav, očeta naših slovenskih orjakov. Naravni okvir, ob kateri se naslanjajo planinske cvetke in društveno znamenje, oklepa sliko. Poleg društvenih in raznih vestij prinaša Vestnik tudi tri zanimive potopise. Planinski Vestnik dobivajo udje „Slovenskega planinskega društva“ brezplačno, neude stane na leto 2, dijake samo 1 gold. 20 nov.

Balkan. Jedinstvu i bratskoj slogi. — Pod tem naslovom izhaja v Scholzovi tiskarni v Zagrebu vsake tri mesece debelejši snopič v veliki 8°; — listu je namen: združenje katoliške in pravoslavne cerkve. Urednik je znani hrvaški učenjak dr. Aleks. pl. Bresztynszky. Cena 2 gld. na leto. — List je vreden najtoplejšega priporočila.

Narodna Misao. — Z novim letom smo dobili kar več časopisov, ki zagovarjajo misel narodnega jedinstva med Slovenci, Srbi in Hrvati. Posebno mladina se je oklenila tega ideala! In to nam daje upanje, da bomo Jugoslovani vendar enkrat — pametni ter da začnemo resno delovati za se in ne vedno le za druge!

Rodoljuba Erazem Barčić na Reki in dr. Franko Potočnjak v Zagrebu sta pa ustanovila tednik „Narodna Misao“, ki je tiskan deloma v latinici deloma v cirilici in zastopa idejal: da Slovenci, Srbi in Hrvatje smo en sam narod. Evo, kaj piše med drugim v programu;

„Patriotizam naš po tom nema biti u ekskluzivizmu, ne u tom, da se jedan od drugoga ogradjujemo, već u tom, da stvorimo više nego zajednicu, da stvaramo jedinstvo. Mi moramo biti proninkuti uvjerenjem, da je samo onaj Hrvat pravim i istinitim patriotom, koji tvori i zbori samo ono i onako, što i kako koristi kako njemu tako i Srbinu i Slovencu, da je pravi i istiniti patriota samo onaj Srbin, koji je na djelu i na besjedi takav, da jednako mjeri i gadja kako sebi, tako i Slovencu i Hrvatu u korist, a da je taki Slovenac samo onaj, koji u narodnim stvarima u svakom radu upire pogled na braću svoju Srbe i Hrvate. Jedan narod i tijelo je jedno, pa kao što i najneznatnija bolest i na najneznatnijem dijelu tijela vrši svoj upliv i na čitavi organizam, tako je to i sa životom narodnim“.

Krasne besede! O, da bi se ravnali vsi po njih, kakó mirno bi lahko zrli v bodočnost! — Toda divjanje Nemcev in Madjarjev nas morda spametuje! Zategadel naj vsak zaveden Slovenec pristopi v koló Barčića in Potočnjaka!

List je lepó nasnovan. V oddelku „naša domovina“ prinaša kratka a točna poročila o važnejših pojavih v Slovencih, Hrvatih in Srbih. — Cena le 5 gld. na leto! — Slovenska društva — vsa po njem!

Dunajska borza

7. februvarja 1898.

Skupni državni dolg v notah	102	gld. 55	kr.
Skupni državni dolg v srebru	102	„ 40	„
Avstrijska zlata renta	122	„ 30	„
Avstrijska kronska renta 4%	102	„ 95	„
Ogerska zlata renta 4%	121	„ 30	„
Ogerska kronska renta 4%	99	„ 35	„
Avsiro-ogerske bančne delnice	930	„ —	„
Kreditne delnice	359	„ 50	„
London vista	120	„ 15½	„
Nemški drž. bankovci za 100 mark	58	„ 77	„
20 mark	11	„ 76	„
20 frankov	9	„ 54	„
Italijanske lire	45	„ 25	„
C. kr. cekini	5	„ 67	„

Razpis tajniške službe.

Pri tolminskem županstvu je popolniti tajniško mesto z letno plačo 400 gld. v zvezi z mestom tajnika pri cestnem odboru z letno plačo 360 gld., torej skupno 760 gld. Prošnje je pošiljati do 20. t. m. podpisanemu. Nastop s 1. marcem.

Županstvo v Tolminu

52 3—2 **Oskar Gabršček,** župan.

Trgovina z jedilnim blagom

G. Ferd. Resberg v Gorici,

v Kapucinski ulici št. 11

ter podružnici na Kornu štev. 2

priporoča to-le blago:

Sladkor — kavo — riž — mast — poper — sveče — olje — škrob — ječmen — kavino primeso — moko — gris — drobne in debelo otrobe — turšico — zôb — sol — moko za pitanje — kis — žveplo — cement bakreni vitrijol itd. 3 20—6

Zaloga pristnega dalmatinskega žganja na debelo

ter pristnega črnega in belega vina.

Trgovsko-obrtno pospeševalno društvo

43 6—4 **v Gorici**

vabi na

prvi redni občni zbor

na dan

10. februvarja 1898.

ob 10½ predp. v prostorih „Goriške Čitalnice“.

Dnevni red:

1. Poročilo snovalnega odbora.
2. Volitev stalnega odbora društva.
3. Slučajnosti in predlogi.

Ker je društvo v najtesnejši zvezi s trgovsko-obrtno zadrugo in je namen novoustanovljenega društva vzbujati k čilejšemu delovanju trgovski, obrtni in delavski stan, pričakuje obilne udeležbe

za snovalni odbor
Dr. Henrik Tuma.

Trgovsko-obrtna registrovana zadruga v Gorici

P. 33, 2—2 vabi S. 40, 7—6

na prvi redni občni zbor

trgovsko-obrtne registrovane zadruge z neomejenim jamstvom v Gorici

dne 10. februvarja 1898.

v prostorih **„Slovenske Čitalnice“** ob 11. uri dop. s sledečim dnevnim redom:

1. Volitev dveh overovateljev zapisnika.
2. Poročilo ravnateljstva.
3. Poročilo o računu in bilanci.
4. Volitev dveh članov mesto odstopivših ravnateljev.
5. Prememba pravil.

Ravnateljstvo.

Naznanilo.

Naznanjam s tem uljudno, da sem, svojo *izdelovalnico cerkvenih stvarij*

preselil v ulico Morelli št. 12.

Zahvaljujé se za doslej mi izkazano zaupanje, se priporočam za dobrotna naročila

z vsem spoštovanjem

Teodor Slabanja,
srebrar v Gorici, ulica Morelli 12.

S. 35 9—7

Senzacijonelno sladilo!!!

CUKERIN

350krat slajši od sladkorja kos za 2½ kr.
200 „ „ „ „ „ „ 1½ „
180 „ „ „ „ „ „ 1 „

razpošilja najmanj sto kosov povzeljem

JINDŘICH VOJTĚCH, Nusle-Praha.

Prekupcem in stalnim odjemnikom veliki popust.

S. 44 8—4 I. 34 6—2

Kedó se naroči na „Brivca“!

Šaljivi **„Brivec“** brije vsaki deseti dan po vsem slovenskem svetu. Kosmatinci se ga zeló boje, posebno nemčurji in lahoni.

„Brivec“ prinaša vsakikrat krasne šaljive slike. In sicer vse leto **za samih pet kron.** Slovenci, podpirajte «Brivca» z naročili. Naslov:

Upravništvo „Brivca“ v Trstu.

Krojaški mojster

FRANC ČUFER

v Gorici

v ulici sv. Antona štv. 1,

izdeluje

VSAKOVRSTNE OBLEKE

za moške po meri, bodisi fine ali priproste

10 52—4

Priporoča se svojim rojakom v Gorici in na deželi, posebno pa učencem ljudskih in srednjih šol za obila naročila.

Leta 1881. v Gorici ustanovljena tvrdka

E. Riessner, v Nunski ulici 3,

(nasproti nunski cerkvi)

priporoča preč. duhovščini in slavnemu občinstvu svojo lastno izdelovalnico umetnih cvetlic za vsakovrstne cerkvene potrebe. Ima veliko zalogo nagrobnih vencev, za mrtvaške potrebe, voščeno sveče itd., vse po zmerni ceni. — Naročila za deželo izvršuje točno in solidno. Priporoča slav. občinstvu tudi svojo (S. cl.) tiskarno črk na perilo. (P. cl.)

Pekovski mojster

JAKOB GERBEC

v Gorici

ulica sv. Antona štev. 6.

PRIPOROČA

raznovrstno navadno in najfinejše pecivo, kolače za birmance itd.,

kakoršno razprodaja po starih cenah.

11 52 3

Zaloga vsakovrstne moke.

Moji fabrikati so znani kot dobri in po ceni: Remont. nikel. teče 32 ur. gld. 3·60; remont. srebro, kolekovan, zlatorez, gld. 6·—; ankerska baddnica, I. kakovosti, razsvetljujoča, gld. 1·60; regulator v oreho vem zabojčku, od gld. 4·50 naprej. Cenik z 500 slik zastonj in franko. Kar ne ugaja, se zamenja ali znesek povrne. 47.3

Eug. Karecker

Taschenuhren-Fabrik und Versandt-Geschäft und Lieferant des Vereines für Güterbeamte. **Bregenz am Bodensee Nr. 474.** 2 letna garancija.

Anton Pečenko

Vrtna ulica 8 — **GORICA** — Via Giardino 8

41 52—5 priporoča

pristna bela in črna vina iz vipavskih, furlanskih,

briških, dalmatinskih in isterskih vinogradov.

Dostavlja na dom in razpošilja po železnici na vse kraje avstro-ogerske monarhije v sodih od 56 litrov naprej. Na zahtevo pošilja tudi uzorce.

Cene zmerne. Postrežba poštena.

Prinz Eugen Denkmal-Lose.

Žrebanje že v petek

24 10—8

Glavni dobitek 75.000 kron.

Srečke po 50 kr. priporočajo G. Gentilli, A. V. Jona, Michlstädter & C.

Za neko večjo tovarno se išče

spreten korespondent.

Zahteva se, da je kristijan, 23—26 let star, samec, popolnoma vešč **nemškega** in **slovenskega jezika** v besedi in v pismu, temeljito in splošno trgovinsko izobražen, stenograf, da ima lepo pisavo, veselje, pridnost in zmožnost za samostojno delovanje.

Pozneje pride lahko do potovanja.

Obširno izdelane ponudbe s fotografijo in prepisi spričeval pod **A. D. 5213** naj se pošiljajo na **Haasenstein & Vogler (Otto Maass), Dunaj, I.** 57

Špedicijska poslovnica

Gašpar Hvalič v Gorici

30 51—3 **v ulici Morelli 12**

se toplo priporoča Slovencem v Gorici in z dežele.

Bilfe in kolči

Rupestris Monticola, Solonis in Riparija Portalis

ter velik sortiment krepkih, najmodernejih

VRTNIC

oddaja za polovično vrtnarsko ceno

Josip Štrekelj v Komnu.

26 23 7 Za pristnost jamči.

Vinarsko in sadjarsko društvo za Brda

v Gorici

se priporoča zasebnikom, krčmarjem in drugim.

Prodaja naravne in pristne briške pridelke

po zmernih cenah. 9 52—7

Zaloga pristnih briških vin.

DESERTNA VINA.

Razpošilja na vse kraje od 56 litrov naprej. Uzorce vin pošilja na zahtevo.

Sedež društva je v Gorici: ulica Barzellini št. 20.

Podružna klet: ulica Torrente št. 6.

Goriško pivo!

(na Goriščeku II).

Podpisani priporočam svojim p. n. odjemalcem svoje posebno dobro uležano izvozno, marčno in uležano pivo najboljše kakovosti, dobiva se v sodčkih po ½, ¼, ⅛ in 1/16 H. kakor tudi v posebnih steklenicah. Zajedno naznanjam, da sem v minolem letu svojo pivovarno znatno zboljšal in da sem rabil za varenje dobrega piva le najboljše blago: Žatečki hmelj in hanaški ječmen. 6 26 4

Proseč p. n. odjemalce, da se z zaupanjem obračajo name in si obilno naročajo zagotovljam, najtočnejšo postrežbo. Z najodličnejšim spoštovanjem

Gustav Scholz, pivovarski mojster. **Fr. Wanek,** pivovar.

Pravi trpotčev sok je jedino oni, kateri se pripravlja v lekarni k Zrinjskemu, H. Brodjovin, Zagreb, Zrinjski trg št. v. 20.

Trpotčev sok nepresežno deluje pri vsih prehlajenjih dušnih organov, ter je najboljše sredstvo za prsni katar, kašelj, prsobol, hripavost in vratobol. Tudi zastarani kašelj se s tem zdravilom v najkrajšem času da odpraviti; bolniki dobijo tek za jelo, lahko spijo in na ta način hitro okrevajo. — Izmed mnogih zahval spominjam tukaj samo eno:

Velecenjeni gospod lekarnik!

Pošljite mi še tri steklenice Vašega izrstno delujočega trpotčevega soka: potrebujem jih za moje poznance. Jaz sem od dveh steklenic od neznosnega kašlja popolnoma ozdravel. Hvala Vam. Priporočil bodem ta zdravilni sok vsim prsobolnim. S spoštovanjem Rudolf Ausin. Na Dunaju, 20. marca 1897.

Pazi naj se toraj, da je na vsaki steklenici varstvena znamka, t. j. slika bana Nikole Zrinjskega, kajti samo oni je pravi trpotčev sok, kateri nosi to varstveno znamko. — Cena steklenici s točnim opisom je 75 kr. — Razpošilja se vsaki dan s pošto na vsa mesta in sicer proti predplačilu (priračunavši 20 kr. za zamotek) ali pa po poštnem povzetju. — Ceniki raznovrstnih domačih preskušanih zdravil razpošiljajo se na zahtevo zastonj in poštnine prosto. Lekarna k Zrinjskemu, H. Brodjovin, Zagreb, Zrinjski trg štev. 20. 1 16—10

Zaščitna znamka: SIORO.

LINIMENT. CAPSICI COMPOS.

Iz Richterjeve lekarne v Pragi

pripoznano kot *izvrstno bol ublažujoče mazilo;* za ceno 40 kr., 70 kr. in 1 gld. se dobi po vseh lekarnah. Naj se zahteva to *splošno priljubljeno domače zdravilno sredstvo* vedno le v **orig. steklenicah** z našo zaščitno znamko, s *„Sidrom“* namreč, iz RICHTERJEVE lekarne in vzame kot **originalni izdelek** le tako steklenico, ki je previdena s to zaščitno 4 28—11 znamko.

Richterjeva lekarna „pri zlatem levu“ v PRAGI.